

המציפה

עיתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה על המצפה

באוסטריא אונגן:

לשנה . . . . . 7. כתרם
 לחצי שנה 3.50
 לדבץ 1.75

באשכנז:

לשנה . . . . . 8. כתרם

ביתר הארצות:

לשנה 9 כתרם — 9.50 פראנק.

רמת המצפה

נכנסת עתה בגליון עצמו הגדולעת משהיה ומכיל חסר ספרותו יותר מאשר עד כה. אין הנחה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר.
 מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גודל הישטח.
 ברכת מ"ט 60 הלר. הודעת אירוסין כתר. זו או זו בראש הגליון שני כתרם
 המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק שם מקומו החדש, כי"א גם שם מקום בית הדאר הקודם.
 קאנטא של פאסטשיעק נומר 76.918 האדרבה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה
 „HAMICPE“ Kraków,
 (בהוץ לארץ להוסיף: Oesterreich)
 בע"פ: רהוב סעבאטיאנא 32

Kraków, 25 Marca 1910.

גליון יג.

קראקא: י"ד אדר שני פ' צו תר"ע.

על המצפה.

בימים ההם — בזמן הזה.

הבינים ימי הפורים, כי הם ימי זכרון לא רק לימים ההם, שעברו ולא שבו, ביתר הג' השנה, כי-אם גם לזמן הזה, לימים שאנו חיים בהם, מאורע פורים ארעי, כמסקנת כל החוקרים, בימי קסקוס, שמלך אחרי דרויש הפרסי ולפני ארתחשסתא של ספר עזרא, שקידת ישראל וארצם ע"י כורש ודריוש היתה כענן בקר, כיום בהרי בהדיש אדר. רק מעט מזער היו העולים עם זרכבל. בנין א"י כמעט החל — נישבת ע"י מקנאים ושוטנים, השנאה לאסירי התקוה התגברה יותר מכימי הגלות העקרת בכבל. גם אז התנכלו כמו בזמן הזה, ימי ההרות וההשכלה, לאבד ולהשמיד את שארית ישראל. היוש בקר ה המון מלא לבותם עד שדמו שאין מפלט רק בהתבוללות, בהשלת הדגל, נשואי תערובות והתבחושות למולדת נעשו למנהג כללי בישראל, אך יותר משנדחקו היהודים במלכות פרס להכלע בלוע הדוב הפרסי — גדלה הרחיה מצד הלאומיים הפרסים, שהמון האנגי היה מנהלם. האנגי, ישמו זה מעיד עליו, שלא היה פרסי ודוקא הוא עמד בראש הפרסים הלאומיים, להצר לישראל. כן הוא גם בזמן הזה. מי הם ראשי הצוררים בכל ארץ? זרים כקרושוואן הרומני ופלהבה הנרמני ברוסיא וכהארמנים והונגים ברובניא או אנשים מזרע היהודים בשאנערער ופורצר באוסטריא ויש אומרים, שגם לואיגר היה מזרע היהודים, והגואלים עזרא ונחמיה טרם באו. מרדכי ואסתר לא יכלו לחושיע רק לפי ישעה, להעביר את דוע הגזירה, אבל לא לדורות, ואולם בין בני הנעורים כבר התחלכו עזרא ונחמיה. כבר התרקמה ההכרה במוחות הדור החדש בני הנואשים, כי אין מנוס לישארות יהודה רק בשיבת ציון, ביסוד קבוץ יהודי בארץ אבות.

ומכבדה את היהדות ואלה, שאין דבר יקר להם כהיהדות, מרכים את היהודים ומכזים את היהדות וצורתה. הצריכים עוד למשחק אחשוורוש? אך נניח את שאלת גדלו של פורים זה ונמנוג לנו כום גדולה ונשתה לא לכבוד הו' הגדולה של וי—תא, כי-אם לכבוד הו' הגדולה של ותכתוב...

מקרוב ומרחוק.

ענינים מדיניים, הפרלמנט האונגרי במל ברעש מלחמה. כאשר הודיע ראש הממשלה הנראף קוהן בפרלמנט כי המלך שולח את הצירים הביתה, נקמו בו הקנאים ממפלגת הפרוד ושלחו יד במניסטרים, גדפום והרפום והשליכו אל דאשם כל אשר מצאה ספרים, קסות, ציורות עצים ורצו קרקדי הנראף קוהן והנראף סערעני המניסטר לעבודת האדמה, לפי שלקחו שלטונם מידם והצליחו סערה היתה גם ברומה הרוסית בגלל המניסטר להשכלה, המרכה בערות ונסיגה לאחור ברוסיא. כאשר הגידו הצירים החפשים מוסרם לו ולעוזריו קמה מהומה בבית והיושב בראש ענישם כלם בהוציאו אותם מן הבית. ראש המניסטרים סטולפיץ גער בו ותפטר. שאון היה גם בפרלמנט הפרוסי הצרפתי והאיטלי, המניסטרים האיטלי התפטר. — בעולם הרפולומטיים מתוכחים עתה במסעי מלכי הבלקן לפטרבורג ולקונסטנטינופול ובהתפייסות אוסטריא ורוסיא. לולא ההתפייסות הזאת היו הכל יראים מפני מעשי מלכי הבלקן, אך שלום אוסטריא ורוסיא מכטיה את התדירות והישלום בבלקן.

שונות. בשווייץ נחקק חוק חדיש, שישלישית הכנסות הבעל והונו שייכת לאישתו ותוכל לעשות בה כרצונה. — כים השקט אצל חוף יפן היתה סערה וכל

פיריטון קטן

לפורים גדול.

כשנה הזאת היה לנו פורים-קטן, קטן, מכלל דאיכא גדול, גדולותו של פורים זה מה הוא? והוא גדלה שחל בערב שבת והעניים חוזרים על הפתחים בכל השבוע? או אולי לפי שהיינו מבושמים בכל השנה ולא ידענו בין אורר המן לברוך מרדכי? והוא גדלה שנפל בו ראש הצוררים בארץ אחת? לנו וראו אם נפלו גם בניו! או אולי גדלו הוא בכדיחותו, אותה המלכות, המחדשה בכל יום גזירות רעות על היהודים, אותה הממשלה של חשוון תרס"ו, מכוננה סנהדריה יהודית של גדולי הרבנים, לרומם קרן היהדות בהסדרות חזקה! ואותם היהודים המכרכים אלף פעמים ביום את ישראל ב"חיים טובים ושלום" ו"ב"ן ירבו" ו"ב"ני חיי ומוני" מבטלים את הקהלת גדולי היהודים והסדרות הקהלות ורוצים כרכנות ישפלה ובזויה, דהויה וסחופה! זה שאין דבר שנזא לה בהיהדות, ממעיטה את היהודים

פיריטון

נס של פורים.

הגדה.

מאת ישעיה פוכם.

אותה הנורה נכתבה ונחתמה בנושפנקא דאותו "תמחה" ופחד ומרה שהורה נפלה על כל העירה. הוי ואבוי! אותו הרשע מבני בניו של עמלק התחיל מתעבר על ריב קרובו המן בן המדתא, ורצה לכטל את מנחה הקשקוש וההרעשה בהזכרת ממוכן והמן בקריאת המגלה. הוא, האציל מרואי פני המלך סוביעסקי, וארון העירה וחוותיה, אשר אלפי אנכים עבדים משועבדים לה ואשר כל היהודים תלויים בחסדו ורצונו הפריין הכל-יכל, נתן צו, שלא יהיו איש יהודי להרים ידו להרעיש כרעשן או לבעוט ברגליו לשמע שמו של צורר היהודים, והעובר על הפקודה אחת תנו למלקות עד שתצא נשמתו.

המלך, והמלך ברב חסרו העריך ומצא, כי נפש יהודי שוה לא פחות מהמשה ארמים, אבל הסכום הזה כמה נחשב הוא לארון העירה בימשקווסקי! באמת אמרו, כי אך תואנה הוא מבקשי, הוא רוצה ללכת בעקבות קרובו, אבי אבות הצוררים, המן, להשמיד את כל היהודים בכל מקום שיד ממשלתו מגעת, וכבר הכין את כסף הענושים, חמשה ארמים לגלגלת למפרע וראיה לדבר, שאיזה זמן קודם לזה באה פקודה מגבוה, למנות את מספר היהודים, וכי מה נפקא מינא להשררה כמה מספר היהודים? אלא יד הארון בימשקווסקי כאמצע, הוא הפין לדעת, כמה כסף הוא צריך לישקול אל גניו המלך בעד היהודים.

וקהלת עדת ישרון בפרשדנה נככה. דאגה ועצבון מרכאי רוח ונפש מורגשים כחלל האויר, כל פנים קבצו פארוה, כל ראש מורד ארצה, בדומית תשעה כאב נפגש איש כאחיו, נפגשים בהישיא ופורשים באנחה, מכישים ביאוש ורגזה, רועדים מקול עלה נדף, וכל העינים פונים אליו, אל הצדיק ז"ל, מרא דאתרא.

ערב ראש-חדש אדר קבל הוא זצוק"ל את הפקודה מהחצר, היודק מוזין מבף רגלו ועד ראשו הביא אליו את הכתב החתום בחותם גדול של המר אדום כדם, הוא ז"ל לא היה מסתכל בישום דבר טמא ולא בכתב יוני ולא בקלסתר פניו של גוי, וכראותו את הישליח

ומכיון שבכה הרב געו כל העם בכביה, וכפמליא של מעלה נתהוה רעיש, והמוכח התחיל מוריד דמעות, ונודעוזה ארץ פולן תיק פרסה על תיק פרסה, וכו בלילה נראה כוכבא דשביט על הרקיע, ונבו השתלהב בשלהבת אוכלה, ולשונות של אש הצליפו מימינו ומשמאלו, כמו השתפכו כל מוקדי הגיהנם החוצה ומלאכי הכלה מכערים את הכערה, מלכים את האש ומאזרים ויקות, עמדו האנשים מכישים ופחדים, מסתכלים ורועדים, והרב ז"ל מרגיע את הרוחות: רבותי! מאותות השמים אל תחתו! דברי הרב היו כאספלניות על מכה. הלב התחיל שוב מיחל, הבטחון לקח את עמדת היואש, ישכרירי תקוה נתגנבו ונסתגנו אל אפולולית הרוחות הנרכאים, ורגש של רוחה מפעפע במוחות הענומים. הכל חששו כי לא אלמן ישראל ויש על מי לסמוך.

ובימים ההם חיי ישראל היו הפקר, אם הבה הפריין את עבדו ומת היה משלם אדום אחר קנס, ואם המית את אחד היהודים — המשה ארמים קנס. היהודים היו תחת חסות המלך, והיו נקראים עבדי

הננו מברכים את סופרנו מ' ד' רבינוביץ במשרנוביץ לחתונתו עם מ' יעמי גראבישטיין. רחמנא.

בגלל עזבי את העיר דוברומיל בגליציה אני מברך את כל רעי ואחי בדעה בברכת שלום.

ישכר סופר — בעלאוואר (קרוואצא).

ברכת תנחומים וברכת מז"ט יסגי לכבוד אדמו"ר הגאון הצדיק המפורסם מן שלום הכהן יאלעיש שליט"א למלאו מקום קדושת אביו הקדוש צ"ע רבני הזקן מסכבור זצ"ל בסטרי. יהי"ו שיוילכנו במעגלי צדקת אביו הקדוש זצ"ל וכל הבאים להסתופה בצל קדשו יושעו בכל משאלות לבם לטובה.

חסדי סטרי.

ברגשי שמחה אביע ברכתי לרודי היקר ר' מנהם מעגדיל חבר לחתונתו עם ב"ג מרת מרים געלדצעהלער מאנטווערפען.

אלכסנדר בן שמואל דבר.

ברגשי גיל וחדוה הננו מברכים במז"ט את הזוג הנחמד מר אלימלך צוגהאפט בראפטיין ומ' חנה ווילקענפלד לחתונתם. מז"ט ורוב נחת להוריהם.

דודם עובדיה וועסטרייך ורעיתו. באהבה וידידות הננו מברכים את ידידנו ר' יוסף קארין ואשתו כחואלאוויין לבלולת בתם עם מ' ח' עם מר צבי ראזענשאטאק כחואוועהאסט. מז"ט לזוג הצעיר. עובדיה וועסטרייך ואשתו — אנטונוב.

ברגשי אהבה במז"ט את ידיד נפשי מר וואלף לאנדערער בקרוואנוב לארוסו עם מ' מאנדעלבוים כסובא. אהרן גראס — קרוואנוב.

ברגשי אהבה אניש במז"ט למר פישל קליינגרוב בלובאטשוב לאפרונו עם מ' חיה רחל רוזנר. ישיב שדה פרחים — בעלז.

ברגשי גיל אנישה במז"ט לירידי מר נחמן פרוטר פה לכלולתו. חיים ספר — קאנטשונא.

תול בטל ברכתי לרעי יקרי מר ברוך רובנפעלד פה לארוסו עם בת מר י' טישוועס בגרוזק.

ליבוש קרנצלר — רדים

ברב הכה נברך במז"ט את ידידנו מר האפל וויינבערג באנטווערפען לחתונת בתו עם מר שמואל יועף דורדאק. משה מאנע ואשתו — קראקא.

ליב שטיין בקוטי מברך את רעו מר ליב גלרנטר בן הרב הגאון אבדיק קיטוב לארוסו עם מ' רבקה בת מו"ה יעקב פיפעס בלובוב.

הנני מברך את מר ברוך רובנפלד במז"ט לארוסו. יש. פאלאנט — רדים.

הננו מנישים במז"ט לאהובנו המופלג מר פישל קליינגרוב פה לחתונתו עם מ' ח' ראזנער במארונוב. פסה נאמליב, אברהם ווינטער — לובאטשוב.

מז"ט לך רעי מר משה גראבשריפט בקאלבוטוב לארוסו. ישלום בן פינחס רייך — קראקא.

הננו מביעים במז"ט מקרב לבנו לרענו החביב מר אבא ישטרומ לארוסו. דאחים קלר — טרנוב.

מקרב ולב עמוק אברך במז"ט את ידידי מנוער מר משה גצל רייך לארוסו במז"ט.

י. ה. רייך — דאמאטאווע.

M. Gutwirth, Bochnia
liefert Knochenmehl und
Thomasmehl in jeder
Gehaltslage zu sehr billigen
Preisen.

איין לאקאל

פאן 30 מעטער לענגע, 14 מעטער ברייטע, עלעקטרישע ליכט, צענטראל-הייזונג מיט טאג- & נאכט-בעטריעב זאמט וואהנונג זעהר בילליג צו פערטיעטען. אויסקונפט ביא דער אדם. המצפה.

יין שרף של פסח

בכלים חדשים מחמש ועשר לטרות, נשרף תחת השגחת הרב אב"ד דפה מחירו 3.20 העללער, (יין וחרגנים) הזק מאד כמו קאניאק, אצל

Zalai Adolf in Baranya-Szentlőrincz
(Ungarn).

דר. יוד ראטהבלום.

סניגור לעניני עונשין פתח את ליכתו בוויין I. Bräunerstrasse Nr. 7. אל ליכתו יבולים לכתוב בכל לשונות המדינה.

ISIDOR KRIEGER

Friedland bei Mistek (Mähren)

פערזענדעט פוהראמאנס-אונד פיאקער-פייטשען אויס פרימא קערן-לעדער גע-שניטטען צו בילליגסטען פרייזען. פערזאנד פער נאכנאהמע.

האמעל ורעסטוראציאן כשר
לבע"ב יהודים של

שלום אהרן ראזענטאל
בלובוב, רחוב רזעזניצקא 13
טעלעפאן נוי 1314

ביליג דראהטגעוועבע

פיר זיפען ארבייטער אונד אייזענהענדלער אללע נומערן אונד ברייטען bei **L. APERMAN, BRODY** Theelager.

געזעץ-פעטט.

ראהעס אונד געקאכטעס פערזענדעט כשר טעגליך פרישעס לפסח **Juda Zins, Husiatyn, (Galizien)** פרייזע אונד הנשרים מהרבנים הגאונים מבערוואן, מפרעמיסלא ומסטרי זענדע אויף פערלאנגען.

דאס וואונדערפאללע פאמענטירטע

ברוכבאנד

פערפאלקאממט. אנפראגען מיט רעטורקארטע אן **M. Kantrowitz, Podgórze bei Krakau.**

מייז האמעל

אין רעסטוראציע כשרה נעבען קאפע צענטראל אין קאלאמעא - -

איז פון אלע יודיש ארטאדאקסע געסט אלס זעהר בעקוועם, בילליג און אנגענעם אנערקאנט געווארען. גרויסער זאאל געאיינגעט פיר אונטערזעהלעטע פארטרעגע און חתונות, שענע צימער, בעסטע כשרה מיכע, מויפמענישעס גאסטרויז, ביליגע פרייזע, פיר האנדעלסרייזע זענדע פארצוגספרייזע, מומט איבער-צייגט אייך.

SALOMON SPERBER, KOLOMEA.

להתודיע ולהגלות.

הננו מתכבדים בזה להודיע לסוחר י"ן כי יסדנו כפרור עיר המלוכה וויען בית מלאכת "זועסוויין" כשרה הנקרא "רוסטער" במקום מיוחד מבית מסחרנו ומסרנו כל השגחה תחת יד הרב החריף י"א ד' החסן. מ' זלמן אשכנזי נ"י מזאלקווא. למען יעשה הכל בהכשר ויתרון לכל השנה וביתרון לחג הפסח הבע"ל ויהי הכל ישמור ומטוהר מחלאת חמץ כרת ובהלכה. — בתקנתנו בי סוחר י"ן המבקשים "זועסוויין" בשר ומשומר טוב ומשובח. יפנו בטח אלינו מבטיחים אנחנו לשרתם כחפץ לבם, ויפיקו רצון מאתנו בכל האופנים.

ההותמים ברגשי כבוד פ. באשאן ובניו. **P. BOSCHAN & SOHNE, WIEN II. Nordbahn 2 Kellerhof.** הסוחרים הנכבדים יוכלו לפנות במבוקשם אלינו או אל הגענראל פערטרע-מער שלנו ה' שלמה דריממער העומד הבן להביא מוסמער מויעסוויין שלנו וגם לעשות שפעציאלאפערט בעד סוחרים.

SALO DRIMMER, Krakau Sebastianergasse 34 האמת ניתן לכתוב, כי אני משיגה על בית עשיית הזועסוויין של הפירמא הנ"ל ומשכני בוויען מקוישר יחד לבית עשיית המלאכה, למען תהיינה עיני תמיד צופיות מחל עד גמירא על הסחורה, המלאכה ועושי וגם היינות הם מה שעשיתי ובעצמי. והמפתחות הם בידו, סוגר ואין פורתה, פותח ואין סוגר. הכל נעשה על ידי — רק הפירמא עליהם וכל החביות חתומות בחותם שלי.

זלמן אשכנזי. על ה"ר זלמן אשכנזי המשיגה על יינות הפירמא הזאת ישאלנו את פי הרה"ג ר' נרנן לעווין האבד"ק רישא והוא מעיד עליה, כי הוא איש ירא ושלם ת"ה ונאמן רוח. הוא נשלח להיות משיגה על י"ן גם מאת הגאון ר' יצחק ישמעלקיש אבד"ק לכוונ זצ"ל ובית דינו, רוסטער כשר מהפירמא הזאת היא אפא בטוח מכל חשיש.

פירמא אנדערונג.

דיא גראססע אוהרען-גאלד, זילבער אונד יאועלען-האנדלונג דעם **SAMUEL CENSER'S SOHN & Co. KRAKAU**

ווירד יעצט אונטער דער פירמא

LEO KAHANE, KRAKAU

איים זעלבען לאקאלע **Stradom 11** ווייטער געפיהרט.

דיעזע אלט בעוואהרטע פירמא ניממט בעישטעללונגען זאוויר רעפארטו-רען צו בילליגען פאבריקס-פרייזען ענטגעגען אונד ווערען זאלכע פראפמט אונד זארגפאלטיג בעווערקשטעלליגט. — איינקויף פאן גאלד, זילבער אונד יאועלען צו דען האכסטען פרייזען.

יואר וויינרעב, לעמבערג, קראקיערגאססע נומר 32 עקע שטשעלעצקאגאססע נומר 2

עמפיעהלט זיין גרעסטעס

שפעציעל פיר אויסשמייער איינהייפע אייגעריכטעטעס מאגאזין פאן ניהייטען איי שניטטי, זיידען, וואלשטאפפער, מאדעווארען.

